

**Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе арасында икътисадый,
мәдәни, социаль һәм башка өлкәләрдә хезмәттәшлек турында
киләшү**

Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә эш итүче Татарстан Республикасы Президенты Миңнеханов Рөстәм Нургали улы йөзендә Татарстан Республикасы, бер яктан, һәм Белгород өлкәсе Уставы нигезендә эш итүче Белгород өлкәсе Губернаторы Савченко Евгений Степанович йөзендә Белгород өлкәсе, икенче яктан, алга таба «Яклар» дип аталып,

Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы законнарына һәм Белгород өлкәсе законнарына (алга таба – законнар) таянып,

тигез хокуклылык һәм үзара файда принциплары нигезендә төбәкара элементларне үстерү, Россия Федерациясендә сәяси һәм икътисадый үзгәрешләрне исәпкә алып, хезмәттәшлекнең хокукый нигезләрен ныгыту максатларында,

үзара файдалы хезмәттәшлекне киңәйтү Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе халкы мәнфәгатьләренә җавап бирүен һәм Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенә икътисадый үсешенә ярдәм итүен танып,

үз хокукларын һәм вәкаләтләрен Россия Федерациясенә тигез хокуклы субъектлары буларак гамәлгә ашырып,

ике яклы элементларне тотрыклы нигездә һәм озак вакытка исәп тотып үстерүгә үзара кызыксыну белдереп һәм моның өчен тиешле оештыру, икътисадый, хокукый һәм башка кирәкле шартлар булдырырга теләп, түбәндәгеләр турында килеште:

1 статья

Яклар хезмәттәшлекне үзара хөрмәт, тигезлек, партнерлык һәм икътисадый файда нигезендә үстерә.

Яклар үз вәкаләтләре кысаларында мөнәсәбәтләренә төрле яклап үстерү өчен уңай шартлар тудыра.

Законнар нигезендә һәм бирелгән вәкаләтләре кысаларында Яклар Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе территорияләрендә теркәлгән һәм хужалык эшчәнлегенә алып баручы юридик затларның, эшкуарларның (алга таба – хужалык субъектлары) хезмәттәшлегенә ярдәм итә.

2 статья

Яклар бер-берсенә икътисадый яисә башка төрле зыян китерердәй гамәлләрдән тыела, аларны кабул итү Якларның хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылырга мөмкин булган карарларны килештерә һәм алар турында мәгълүмат алмаша.

3 статья

Сәүдә-икътисадый, инвестиция һәм инновация хезмәттәшлеге өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

хужалык субъектлары эшчәнлеге, шулай ук икътисад өлкәсенә Якларның икесенең дә кызыксынуын уяткан инвестицияләр кертү өчен уңайлы шартлар тудыра;

хужалык субъектлары арасында сәүдә-икътисадый элементләрне үстерүгә ярдәм итә;

хужалык субъектлары арасында кооперация элементләрэн киңәйтүгә ярдәм итә;

житештерү-техник билгеләнештәге продукциянең кирәкле төрләрэн, халык куллану товарлары һәм азык-төлек товарларын китертүне гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

Татарстан Республикасының электрон ресурслары үсешенә ярдәм итә;

Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенә икътисадый һәм инновация потенциалын үстерүгә юнәлтелгән уртақ проектлар эшли, Якларның икесендә дә кызыксыну уяткан тармаклар буенча проектлар һәм белгечләр алмаша;

хужалык субъектлары арасында эшлекле элементләр урнаштыру һәм киңәйтү өчен шартлар тудыруга, Татарстан Республикасында һәм Белгород өлкәсендә эшқуарлыкны үстерү һәм аңа ярдәм итү программаларын эшләүгә һәм гамәлгә ашыруга ярдәм итә;

«Татарстан Республикасының төбәк лизинг компаниясе» акционер жәмгыяте продуктлары турында һәм әлеге продуктлар кысаларында лизинг финанславы алу мөмкинлекләре турында Белгород өлкәсе кече һәм урта эшқуарлык субъектларының мәғлүматлылык дәрәжәсен күтәрә;

фән, технологияләр һәм инновацияләр өлкәсендә элементләрнең нәтижәле системасын формалаштыруга, шулай ук икътисадның реаль секторы белән тикшеренүләр һәм эшләнмәләр секторының үзара хезмәттәшлеген, шул исәптән «Инноскоп» Россия ачык инновацияләр үзәге» интернет-порталы аша да, булдыруга ярдәм итә;

инвестиция һәм инновация эшчәнлеге өлкәсендә хезмәттәшлек итә, шул исәптән Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенә икътисадын үстерү һәм конкурентлыкка сәләтен арттыру максатында инвестицияләр кертү өлкәсендә активлыкка этәргеч бирү чараларын эшли һәм гамәлгә ашыра, бизнес-миссияләр, инвестиция майданчыкларын һәм инвестиция потенциалын презентацияләүне оештыра, рәсми визитлар һәм эшлекле очрашулар кысаларында инвестиция проектларын тормышка ашыру буенча тәҗрибә уртақлаша, Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе территорияләрендә инвестиция форумнары, конференцияләр һәм инвестицияләр юнәлешендәге башка чаралар үткөрү турында хәбәр итә;

инвестиция проектларын тормышка ашыруның иң нәтижәле рәвешләрен билгеләп, мәғлүмати-аналитик тәэмин итү системасын үстерә;

дәүләт-шәхси партнерлык механизмнарын үстерә;

Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенәң норматив хокукий актлары һәм аларның инвестиция эшчәнлеген үстерү өлкәсендәге проектлары турында мәгълүмат алмаша;

Яклар арасында транспорт элементсен үстерүгә ярдәм итә;

элегә Килешүдә билгеләнгән хезмәттәшлек юнәлешләре буенча уртак күргәзмәләр, конференцияләр, семинарлар, киңәшмәләр, түгәрәк өстәлләр, презентацияләр һәм башка чаралар уздыруга булышлык итә;

төбәкара һәм халыкара азык-төлек һәм сәнәгать товарлары күргәзмәләрен һәм ярминкәләрен оештыру һәм уздыру планнары белән алмаша, Яклар вәкилләренәң һәм кызыксынган хужалык субъектларының аларда катнашуына ярдәм итә.

4 статья

Авыл хужалыгы, дәүләт ветеринария күзәтчелеге һәм хайваннар сәламәтлеге өлкәсендә үз вәкаләтләре чикләрендә һәм законнар нигезендә кирәкле оештыру шартларын булдыру юлы белән Яклар түбәндәге юнәлешләр буенча ярдәм күрсәтә:

үсемлекчелек, селекция, орлыкчылык, алдынгы технологияләрне, үсемлек генофондын, бөртекле һәм башка авыл хужалыгы культураларын эшкәрткәндә үсемлекләрне саклау чараларын һәм экологик яктан чиста ысулларны бергәләп куллану, игенчелекнең һәм туфракны саклауның экологик-ландшафт системасын гамәлгә ашыру;

заманча технологияләр нигезендә терлекчелек, продукция бирүе югары дәрәжәдәге авыл хужалыгы терлекләрен үрчетү, асрау һәм ашату, механикалаштырылган фермаларны техник яктан яңартуға ярдәм итү;

биотехнология, авыл хужалыгы культуралары житештерүгә һәм хайваннар үрчетүгә биотехнологик идарә;

эшкәртү, азык-төлек сәнәгәте, житештерү процессын механикалаштыру һәм автоматлаштыру чараларын комплекслы файдалану.

5 статья

Яклар сәламәтлек саклау өлкәсендәге казанышлар турында фәнни-гамәли мәгълүмат алмашуға, халыкның сәламәтлеген саклау өлкәсендәге алдынгы тәҗрибәне өйрәнү һәм Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе территорияләрендә күрсәтелә торган медицина ярдәменәң сыйфатын яхшырту максатларында делегацияләр алмашуға ярдәм итә.

Яклар Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе территорияләрендә үткәрелә торган фәнни-гамәли конференцияләрдә, семинарларда һәм махсулаштырылган күргәзмәләрдә Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенәң кызыксыну белдергән белгечләренәң катнашуына ярдәм итә.

6 статья

Социаль яклау һәм халыкны эш белән тээмин итү өлкәсендә законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе:

халыкны эш белән тээмин итү, халыкка социаль ярдәм һәм социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә, шул исәптән әлеге өлкәләрдә норматив хокукый актлар кабул итү һәм аларны үтәү мәсьәләләре буенча хезмәттәшлекне үстерә, социаль-икътисадый үсеш программаларын, гаиләгә, аналарга, балаларга, өлкән яшьтәге гражданнарга һәм инвалидларга социаль ярдәм күрсәтү программаларын гамәлгә ашыру буенча үзара хезмәттәшлек итә һәм тәҗрибә уртаклаша;

яңа социаль технологияләрне кулланырга кертүгә кагылышлы эш тәҗрибәсен өйрәнү өчен социаль яклау органнары, халыкны эш белән тээмин итү хезмәте һәм халыкка социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре делегацияләре алмаша;

эшсезлеккә һәм хезмәт базарындагы хәлгә бәйле мәгълүмати-аналитик материаллар алмаша.

7 статья

Әйләнә-тирә мохитне саклау һәм экологик куркынычсызлыкны тээмин итү өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

Татарстан Республикасында һәм Белгород өлкәсендә әйләнә-тирә мохитне саклау һәм экологик куркынычсызлыкны тээмин итү мәсьәләләре буенча үткәрелә торган халыкара хезмәттәшлек турында мәгълүмат алмаша;

аерым саклана торган табигать территорияләре, кызыл китапларны алып бару, хайваннар дөньясы объектларын, су биоресурсларын саклау һәм куллану өлкәсендә хезмәттәшлек итә;

житештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү, калдыкларны сортларга аеру, эшкәртү һәм утильләштерүнең яңа технологияләрен кулланырга кертү, аеруча саклана торган табигать территорияләрен оештыру һәм эшләтү, табигатьне саклау структураларына идарә итүне камилләштерү мәсьәләләре буенча хезмәттәшлек итүгә һәм тәҗрибә алмашуға ярдәм итә.

8 статья

Мәдәният өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

аларда Яклар коллективларына һәм башкаручыларына катнашу мөмкинлегенә бирү максатларында Татарстан Республикасында һәм Белгород өлкәсендә узачак мәдәни вакыйгалар һәм чаралар турында, шул исәптән халыкара дәрәжәдә уздырыла торганнары турында да, мәгълүмат алмашуны гамәлгә ашыра;

мэдэни элемтэлэрне ныгытуга хэм үстерүгэ булышлык күрсэтэ;
ижат коллективларының гастрольлэрен, музей, сэнгаты хэм китап
күргэзмэлэрен оештыру мэсьэлэлэре буенча үзара хезмэттэшлекне гамэлгэ
ашыра;

мэдэни мирас объектларын саклау, файдалану, популярлаштыру хэм
дүүлэт тарафыннан саклау мэсьэлэлэре буенча үзара хезмэттэшлек итэ хэм
тэжрибэ уртаклаша.

9 статья

Архив эше өлкэсендэ Яклар законнар нигезендэ хэм үз вэкалэтлэре
чиклэрэндэ:

архив эше өлкэсендэ архив органнары хэм учреждениелэр эшчэнлегендэ
кулланыла торган норматив хэм методик эшлэнмэлэр, мэгълүмати
технологиялэр турында тэжрибэ хэм мэгълүмат алмашуны гамэлгэ ашыра;

фэнни-гамэли конференциялэрне, семинарларны, киңэшмэлэрне, архив
документлары күргэзмэлэрен оештыруда хэм үткэрүдэ, Россия Федерациясе
Архив фонды документлары буенча басмалар эзерлүүдэ катнаша;

тикшеренүүлэр хэм гражданның социаль-хокукый ихтыяжларын
канэгатылэндерү өчен кирэкле архив документлары хэм фэнни-белешмэ
материаллардан законнар нигезендэ файдалану мөмкинлеген булдыруга бер-
берсенэ ярдэм итэ.

10 статья

Мэгариф хэм фэн өлкэсендэ Яклар законнар нигезендэ хэм үз
вэкалэтлэре чиклэрэндэ:

уртак конференциялэр үткэрэ;

уртак фэнни-тикшеренү проектларын гамэлгэ ашыра;

белем бирү оешмалары эшчэнлеген жайга салучы заманча белем бирү
технологиялэрен, норматив хокукый актлар проектларын эшлэү буенча
тэжрибэ уртаклаша.

11 статья

Мэгълүматлаштыру хэм элемтэ өлкэсендэ Яклар законнар нигезендэ хэм
үз вэкалэтлэре чиклэрэндэ:

мэгълүмат технологиялэре өлкэсендэ, шул исэптэн төрле инвестиция
проектларын гамэлгэ ашыру юлы белэн дэ, үзара айдалы хезмэттэшлекне
үстерэ;

укутучылар, тикшеренүчелэр хэм башка фэнни-тикшеренү хэм
административ персонал алмаша;

фэнгэ нигезлэнгэн тармаклар үсешен, шул исэптэн уртак предприятиелэр
төзү яки технологик хезмэттэшлек хэм укуту юлы белэн дэ, стимуллаштыра.

12 статья

Спорт өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенең жыелма спорт командаларының спорт чараларында катнашуына ярдәм итә.

13 статья

Дәүләт яшьләр сәясәте өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

Яклар тарафыннан гамәлгә ашырыла торган чараларда (форумнар, слетлар, семинарлар, фестивальләр, конкурслар) яшьләрнең катнашуына ярдәм итә;

креатив индустрияләрне үстерү өлкәсендә (булган очракта) үзара хезмәттәшлек һәм тәҗрибә алмаша;

яшьләрнең төрле категорияләре белән эшләүдә иң уңышлы тәҗрибәләрне гамәлгә ашыру буенча мәгълүмати-аналитик материаллар, методик тәкъдимнәр алмаша.

14 статья

Туризм өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенең туризм өлкәсендә булачак чаралары турында мәгълүмат алмаша;

Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенең туристлык оешмалары арасында үзара элементләр урнаштыруда ярдәм итә.

15 статья

Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

төзелешне оештыру, шәһәр төзелеше сәясәте өлкәсендә һәм торак-коммуналь хужалык өлкәсендә тәҗрибә уртаклаша;

төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык өлкәсендә дәүләт хакимияте органнары делегацияләре алмаша;

халыкара, республика һәм өлкә күргәзмәләрендә, төзелеш, шәһәр төзелеше һәм архитектура тематикасына багышланган семинарларда һәм конференцияләрдә катнаша.

16 статья

Милли сәясәт өлкәсендә Яклар законнар нигезендә һәм үз вәкаләтләре чикләрендә:

Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе территориясендә яшәүче халыклар мәдәниятләренең якынаюына һәм үзара баюына ярдәм итә, тарихка һәм рухи кыйммәتلәргә ихтирамлы мөнәсәбәт тәмин итеп, туган телләре, йолаларны һәм горейф-гадәтләре саклап калуны гарантияләп, аларның милли-мәдәни мәнфәгатьләрен канәгатьләндерү өчен кирәкле шартлар тудыра;

кара-каршы визитлар оештырганда, Татарстан Республикасы һәм Белгород өлкәсе территориясендә яшәүче халыкларның милли-мәдәни жәмгыятьләре житәкчеләрен делегацияләр составына кертергә ярдәм итә.

17 статья

Әлеге Килешү аны имзалаган Якларга финанс яки милек йөкләмәләре салмый.

18 статья

Әлеге Килешүне гамәлгә ашыру максатларында Яклар шартнамәләр (килешүләр), чаралар планнары төзәргә, хезмәттәшлекнең конкрет өлкәләрендә уртак чараларны гамәлгә ашырырга хокуклы.

Әлеге Килешү Якларның өченче яклар белән төзелгән шартнамәләре (килешүләре) буенча йөкләмәләренә кагылмый һәм аларның нинди дә булса мәнфәгатьләренә зыян килерлек итеп файдаланыла яисә өченче яклар алдында алынган йөкләмәләрен үтәү өчен киртә була алмый.

Аерым хужалык субъектлары эшчәнлегә өчен әлеге Килешү нигезләмәләре конкуренцияне чикләү яисә башка хужалыклар мәнфәгатьләрен кысу рәвешендәгә нәтижәләргә китерергә мөмкин булган уңай шартлар тудыра алмый.

19 статья

Яклар әлеге Килешүне гамәлгә ашыру барышында килеп туган мәсьәләләре тиз арада карап тикшерә һәм аларны уңай хәл итү буенча законнар нигезендә кирәкле чаралар күрә.

20 статья

Әлеге Килешүнең нигезләмәләрен шәрехләүдә һәм (яисә) кулланганда килеп чыгуы мөмкин булган фикер төрлелеген һәм бәхәсләре Яклар сөйләшүләр һәм консультацияләр юлы белән хәл итә.

21 статья

Әлеге Килешү Татарстан Республикасының һәм Белгород өлкәсенен Килешүнең үз көченә керүе өчен кирәкле эчке процедураларны үтәүләре турында бер-берсенә жибәргән язмача хәбәрләре алынган көннән үз көченә

керә һәм биш ел дәвамында гамәлдә була.

Алга таба әлеге Килешүнең гамәле, әгәр дә Якларның берсе дә аның гамәлен туктатырга ниәтләве турында язмача хәбәр итмәсә, үзеннән-үзе аннан соңгы биш еллык чорларга озайтыла.

Әлеге Килешүнең гамәле Якларның берсе тарафыннан Килешүнең гамәлен туктатырга ниәтләве турында икенче Якның язма хәбәре алынганнан соң алты ай узгач туктатыла.

Әлеге Килешүгә үзгәрешләр Якларның уртак ризалыгы буенча әлеге Килешүнең аерылгысыз өлеше булган өстәмә килешүләр нигезендә кертелә.

Белгород шәһәрендә 2019 елның «28» декабрендә рус һәм татар телләрендә бер үк көчкә ия булган ике нөсхәдә, Якларның һәркайсы өчен берәр нөсхәдә башкарылды.

Терминнарның мәгънәсендә аерымлыклар яисә нинди дә булса туры килмәү очраklары килеп чыкса, рус телендәге текстка өстенлек бирелә.

Татарстан Республикасы өчен

Белгород өлкәсе өчен

**Татарстан Республикасы
Президенты**

**Белгород өлкәсе
Губернаторы**

Р.Н. Миннеханов

Е.С. Савченко

09.01.2020
№ 1